

3848

רשמה א.ב.

פרוטוקול מספר 40/ד
מישיבת ועדת הכספים

שהתקיימה ביום ד', י"א בשבט תשי"ט - 21.1.1959
בשעה 08.50

- י. גורי - יו"ר
- מ. אולמרט
- א. בהיר
- ש. דיין
- א. הרצפלד
- ק. כהנא
- א. כהן
- י. ספיר
- ז. סוזאייב
- ז. צור
- י. קרגמן
- ח. דובין
- י.ש. רוזנברג

משתתפים:

- ד"ר צ. דינשטיין - משרד האוצר (לסעיף 2 בסה"י)
- שר המסחר והתעשייה פ. ספיר (לסעיף 3 בסה"י)
- מר הירשברג, משרד המסחר והתעשייה
- מר קיטרון - משרד המשפטים
- מר ש. בזק - מזכיר.

מוזמנים:

- 1. תקציב נוסף לשנת 1958/59:
  - א) הצעת התקציב
  - ב) חוק התקציב;

סדר-היום:

- 2. ערבות מטעם המדינה לרכישת שתי אניות משא מצרפת;
- 3. סקירת שר המסחר והתעשייה על מדיניות היבוא.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. גורי:

1. תקציב נוסף לשנת 1958/59

א) הצעת התקציב

על דעת כל הסיעות הוסכם שההנמקות של ההסתייגויות בכנסת יהיו קצרות, לאור הדגון הקדוב התקציב החדש.

היו"ר י. גורי:

תקציב הכנסות:-

מס-הכנסה

ח"כ בדר. מציע: להפחית מאה-אלף לירות;
ח"כ סוזאייב מציע: להוסיף לירה אחת;
ח"כ וילנסקה מציעה: להוסיף 2,900,000 ל"י.

ש. בזק:

ה צ ב ע ה

- הצעת ח"כ בדר - נדחתה
- הצעת ח"כ סוזאייב - נדחתה
- הצעת ח"כ וילנסקה - נדחתה
- הצעת הממשלה - נתקבלה

הסתייגות: ח"כ בדר; סוזאייב

סס כללי

ש. בזק:
 ח"כ בדר מציע: להפחית לירה אחת;
 ח"כ סוזאייב מציע: להפחית לירה אחת;
 ח"כ וילנסקה מציעה: להפחית שני מיליון.

ה צ ב ע ה

- הצעת ח"כ בדר - נדחתה
- הצעת ח"כ סוזאייב - נדחתה
- הצעת ח"כ וילנסקה - נדחתה
- הצעת הממשלה - נתקבלה

הסתייגות: ח"כ בדר; סוזאייב

ב ל ו

ש. בזק:
 ח"כ בדר מציע: להפחית לירה אחת;
 ח"כ וילנסקה מציעה: להפחית שני מיליון.

ה צ ב ע ה

- הצעת ח"כ בדר - נדחתה
- הצעת ח"כ וילנסקה - נדחתה
- הצעת הממשלה - נתקבלה

הסתייגות: ח"כ בדר.

סס-קניה

ש. בזק:
 ח"כ בדר מציע: להפחית לירה אחת;
 ח"כ סוזאייב מציע: להפחית לירה אחת;
 ח"כ וילנסקה מציעה: להפחית 900 אלף ל"י.

ה צ ב ע ה

- הצעת ח"כ בדר - נדחתה
- הצעת ח"כ סוזאייב - נדחתה
- הצעת ח"כ וילנסקה - נדחתה
- הצעת הממשלה - נתקבלה

הסתייגות: ח"כ בדר; סוזאייב

סס-בולית

ש. בזק: אין הצעות נגדיות.

ה צ ב ע ה

- הצעת הממשלה - נתקבלה

דמי רשיונות (כלי רכב)

ש. בזק: אין הצעות נגדיות.

ה צ ב ע ה

- הצעת הממשלה - נתקבלה

ועדת כספים - 21.1.59

אגרות בתי-משפט

ש. בוק: אין הצעות נגדיות.

ה צ ב ע ה

הצעת הממשלה - בתקבלה

רשימות ואגרות ע"י משרדים שונים

ש. בוק: ח"כ בדר מציע: להוסיף לירה אחת.

ה צ ב ע ה

הצעת ח"כ בדר - נדחתה
הצעת הממשלה - בתקבלה

הסתייגות: ח"כ בדר

כול בטחון

ש. בוק: אין הצעות נגדיות.

ה צ ב ע ה

הצעת הממשלה - בתקבלה

ר י ב י ת

ש. בוק: ח"כ בדר מציע להוסיף לירה אחת.

ה צ ב ע ה

הצעת ח"כ בדר - נדחתה
הצעת הממשלה - בתקבלה

הסתייגות: ח"כ בדר

ס ס סניח 5%

ש. בוק: אין הצעות נגדיות.

ה צ ב ע ה

הצעת הממשלה - בתקבלה

דפי רשימות כלי רכב 50%

ש. בוק: אין הצעות נגדיות.

ה צ ב ע ה

הצעת הממשלה - בתקבלה

תפציב תוצאות:

משרד ראש הממשלה

ש. בוק: ח"כ בדר מציע! להסחית לירה אחת; ח"כ וילנסקה מציעה: למחוק את הסעיף.

ה צ ב ע ה

הצעת ח"כ בדר - נדחתה
הצעת ח"כ וילנסקה - נדחתה
הצעת הממשלה - בתקבלה

הסתייגות: ח"כ בדר

ועדת כספים - 21.1.59

משרד הבטחון

ח"כ בדר מציע: להוסיף מאה-אלף לירות;
ח"כ וילנסקה מציעה: למחוק את הסעיף.

ש. בזק:

ה צ ב ע ה

- הצעת ח"כ בדר - נדחתה
- הצעת ח"כ וילנסקה - נדחתה
- הצעת הממשלה - בתקבלה

הסתייגות: ח"כ בדר

משרד הבריאות

ח"כ וילנסקה מציעה: 5 מיליון, בתוך זה הקצבה
לקופת-חולים - 3 מיליון.

ש. בזק:

ה צ ב ע ה

- הצעת ח"כ וילנסקה - נדחתה
- הצעת הממשלה - בתקבלה

משרד הדתות

ח"כ בדר מציע: להוסיף מאה-אלף לירות;
ח"כ רוזנברג מציע: להוסיף למשכורות רבנים בהתישבות -
75 אלף ל"י; תוספת הקצבה לישיבות - 150 אלף ל"י.

ש. בזק:

ה צ ב ע ה

- הצעת ח"כ בדר - נדחתה
- הצעות ח"כ רוזנברג - נדחו
- הצעת הממשלה - בתקבלה

הסתייגות: ח"כ בדר; רוזנברג

משרד החוץ

ח"כ בדר מציע: להפחית 200 אלף לירות;
ח"כ וילנסקה מציעה: למחוק את הסעיף.

ש. בזק:

ה צ ב ע ה

- הצעת ח"כ בדר - נדחתה
- הצעת ח"כ וילנסקה - נדחתה
- הצעת הממשלה - בתקבלה

הסתייגות: ח"כ בדר

משרד החינוך והתרבות

ח"כ סוזאייב מציע: להפחית לירה אחת מהמענק ל"הבימה";
ח"כ רוזנברג מציע: (א) להוסיף 50 אלף ל"י לבר-אילן;
להפחית לירה אחת מ"הבימה"; ח"כ וילנסקה מציעה: 6 מיליון במקום 4,150,000 ל"י

ש. בזק:

ה צ ב ע ה

- הצעת ח"כ סוזאייב - נדחתה
- הצעות ח"כ רוזנברג - נדחו
- הצעת ח"כ וילנסקה - נדחתה
- הצעת הממשלה - בתקבלה

הסתייגות: ח"כ סוזאייב; רוזנברג

ועדת הכספים - 21.1.59

משרד המשטרה

ש. בזק: ח"כ וילנסקה מציעה: למחוק את הסעיף.

ה צ ב ע ה

הצעת ח"כ וילנסקה - נדחתה
הצעת הממשלה - בתקבלה

משרד הטעוד

ש. בזק: ח"כ רוזנברג מציע: תוספת לעזרה למשפחה - 213,050 ל"י;
ח"כ וילנסקה מציעה: שלושה מיליון.

ה צ ב ע ה

הצעת ח"כ רוזנברג - נדחתה
הצעת ח"כ וילנסקה - נדחתה
הצעת הממשלה - בתקבלה

הסתייגות: ח"כ רוזנברג

משרד העבודה (ביטוח לאומי)

ש. בזק: אין הצעות נגדיות.

ה צ ב ע ה

הצעת הממשלה - בתקבלה

הינ"ר י. גורי: צריך לציין שהממשלה מחזירה מחצית הסכום הזה של שלושה מיליון בתקציב 1959/60 (במקום 3 מיליון - 4,5 מיליון).

משרד הפיתוח

ש. בזק: ח"כ בדר מציע: להפחית לירה אחת.

ה צ ב ע ה

הצעת ח"כ בדר - נדחתה
הצעת הממשלה - בתקבלה

הסתייגות: ח"כ בדר

משרד הפנים (רשויות מקומיות)

ש. בזק: אין הצעות נגדיות.

ה צ ב ע ה

הצעת הממשלה - בתקבלה

תגמולים (750 אלף)

ש. בזק: אין הצעות נגדיות.

ה צ ב ע ה

הצעת הממשלה - בתקבלה

חגיגות שנת העשור

ח"כ סוזאייב מציע: להפחית לירה אחת. ש. בזק:

ה צ ב ע ה

הצעת ח"כ סוזאייב - נדחתה
הצעת הממשלה - נתקבלה

הסתייגות: ח"כ סוזאייב

רזרבה כללית (982 אלף)

ח"כ בדר מציע: למחוק את הסעיף. ש. בזק:

אני מצטרף להצעה. י.ש. רוזנברג:

ה צ ב ע ה

הצעת ח"כ בדר - נדחתה
הצעת ח"כ רוזנברג - נדחתה
הצעת הממשלה - נתקבלה

הסתייגות: ח"כ בדר; רוזנברג

הענקות להוזלת מצרכים

ח"כ סוזאייב מציע: א) להפחית לירה אחת מהבטחת ש. בזק:
סחירים שונים; ב) להוסיף לירה אחת ליצוא תעשייתי;
ח"כ וולנסקה מציעה: 5,927,000 ל"י.

ה צ ב ע ה

הצעות ח"כ סוזאייב - נדחו
הצעת ח"כ וילנסקה - נדחתה
הצעת הממשלה - נתקבלה

הסתייגות: ח"כ סוזאייב

תקציבים מיוחדים (3 מיליון)

אין הצעות נגדיות. ש. בזק:

ה צ ב ע ה

הצעת הממשלה - נתקבלה

הוצאה מועברת (רשויות מקומיות)

אין הצעות נגדיות. ש. בזק:

ה צ ב ע ה

הצעת הממשלה - נתקבלה

הינ'ר י. גורי: עומדת עתה שאלת ההסתייגויות של סיעת מק"י. הם הציעו 12 הסתייגויות. בדרך-כלל אנו נוהגים באורח סלקטיבי, בפרט כשלפנינו דיון בתקציב לשנה הבאה. משום כך אני מציע לאשר להם חמש מתוך 12 ההסתייגויות, כדלקמן: מתוך הסתייגויות תקציב ההכנסה - את זו על מס-הכנסה ומס-קניה; מתוך תקציב ההוצאה - את זו על משרדי הבריאות, החינוך-והתרבות, והסעד. והנימוק: הסתייגויות שהנמקתן יכולה להיות עניינית - אפשר להגישן, לעומת הסתייגויות שהן הפגנות טהורות, שאותן אפשר יהיה להציג בעת הדיון על התקציב הבא שיחל בעוד ימים אחדים.

הרחלט: לקבל את הצעת היו"ר ולאשר לסייעת מק"י חמש הסתייגויות: בסעיף ההכנסה - הסתייגויות בדבר מס-הכנסה ומס קניה; ובסעיף הוצאה - הסתייגויות במשרדי הבריאות, החינוך-והתרבות, והסעד.

(ב) חוק התקציב

מר קיטרון: לפני שהוועדה עוברת להצבעות, יש לי מספר תיקונים טכניים:

בסעיף 1 אני מבקש להוסיף בסוגריים את המלים "להלן - חוק התקציב", לאחר הפסקה "נוסף לסכומים שהממשלה רשאית להוציא עפ"י התקציב..."

בסעיף 4: המלים "להלן - הוועדה", נפלות.

בסעיף 5: המלים "לשנת 1958/59, תשי"ח-1958" - נופלות.

בסעיף 7, במקום "סעיף הוצאה 26" וכו', אני מציע להפוך את הסדר, להתחיל במלים: "בתוספת השניה לחוק התקציב"; סוף השורה נופל, ואחרי "חוק התקציב" להוסיף: "בסעיף הוצאה 26".

היו"ר י. גורי: נעבור עכשיו להצבעות בסעיפי חוק התקציב.

ה צ ב ע ה

1 סעיף	-	נתקבל
2 סעיף	-	נתקבל
3 סעיף	-	נתקבל
4 סעיף	-	נתקבל
5 סעיף	-	נתקבל
6 סעיף	-	נתקבל
7 סעיף	-	נתקבל

8 סעיף

ז. סוזאייב: בסעיף 8 אני מציע שתחילתו של חוק זה תהיה ביום הגשת התקציב לקריאה ראשונה בכנסת, במקום 1.4.58.

ה צ ב ע ה

הצעת ח"כ סוזאייב - נדחתה
הצעת הממשלה - נתקבלה

הסתייגות: ח"כ סוזאייב (בסעיף 8)

2. ערבות מטעם המדינה לרכישת שתי אניות טשא סצרפת

היו"ר י. גורי: בעקבות שני דיונים קודמים שהיו לנו בנושא זה, קיבלנו עתה מכתב ספדט ומתוקן בנדון ממשרד האוצר. (קורא את המכתב).

בסעיף ב(3), אם כל שאר התנאים יתמלאו, האם הממשלה לא תוכל שלא לתת את הערבות על ה-20% האחרים ואילו אם אחד התנאים האחרים אינם מתמלאים - היא אינה חייבת לתת ערבות גם על ה-20%?

ד"ר דינשטיין: נכון. אם אחד התנאים אינם מתמלאים, לא תתן הממשלה ערבות גם ל-20% הללו.

ס. אולמרט: לגבי סעיף ב(2) - 70% הערבות הבנקאית יבוטלו כאשר האניות יימסרו. תמורת 70% ערבות - ישמשכנתא. האם ה-20% האחרים ישארו כפי שהם?

ד"ר דינשטיין: כן.

י.ש. רוזנברג:

שאלתי אתמול מי הם חברי ההנהלה.

ד"ר דינשטיין:

שלחנו מברק בעניין זה, וטרם קיבלנו תשובה. עכ"פ, 70% מהם הם מבנק שוייץ-ישראל. בימים הקרובים

אמציא לכם את כל השמות.

ס. אולמרט:

אני מוכן להצביע בעד הערבות, אבל אין זו הפעם הראשונה שהחומר מגיע בצורה בהולה ברגע האחרון. ואני פונה בבקשה לאוצר שבפעם הבאה יביאו לנו את החומר בזמן.

ס. אולמרט:

מהו הסכום הערבות?

הי"ר י. גורי:

כ-4,900,000 דולר, כ-8 מיליון ל"י.

י. ספיר:

במכתב זה מדובר על המשכנתא. עד עכשיו לא באמר בשום מקום שיש בכלל עניין של משכנתא.

ד"ר דינשטיין:

מכתב זה הוא השלמה לשני המכתבים הקודמים ששלחנו, וצריך לראות את כולם יחד.

ז. סוזאייב:

אני מבקש שוועדת הכספים תקבל אינפורמציה מלאה יותר לאחר שיסתיימו הסידורים ותקום החברה וכו'.

ד"ר דינשטיין:

נמציא לכם את מלוא האינפורמציה.

י. ספיר:

מדובר פה על חברה ישראלית שתקום בהקדם, אך לא מצויין תאריך. החברה הישראלית - כתנב - "לכשתקום" תצטרף להסכם. לפי נוסח זה ייתכן שהחברה הישראלית תוכל להירשם גם לאחר השנתיים.

ד"ר דינשטיין:

לא ניתנת ערבות לפני כן. יש ערבות של 70% שתמוסס מיד.

הי"ר י. גורי:

ערבות זו יכולה להתאשר רק ברוב של ארבע-חמישיות של חברי הוועדה, ואני מעמיד זאת להצבעה.

ה צ ב ע ה

ללא התנגדות הוחלט לאשר את הערבות.

3. סקירת שר המסחר והתעשייה על מדיניות היבוא

הי"ר י. גורי:

בעקבות הדיונים שקיימנו בקשר לתשלומי חובה הוסכם לאשר אז את הצעות הממשלה שהובאו לכנסת, תוך סיכום שנשמע סקירה עם דיון נפרד בבעיה בכללותה.

שר המסחר והתעשייה:

אני רוצה לפתוח בידיעה מעודדת: עפ"י דעת מומחים שונים התאחדו סטטיסטיקות שונות שהגיעו למסקנה כי ב-1957 צרכנו לנפש 85 עד 89 דולר מיבוא ישיר מהחוץ (אם כי דעתי האישית היא כי הסכום לא עלה על 80 דולר), אם להוריד את חמרי הגלם והיצוא הישר מהיבוא הישיר. הכוונה היא לצריכה ולא להשקעות.

ב-1958, לפי סיכומים ראשונים שהגיעו לידי, אם אני מביא בחשבון שהמחירים ירדו ב-5% ופיזית קיבלנו אותה כמות סחורה תמורת 5% פחות כסף - הרי זה כאילו הוצאנו עוד 20 מיליון לירות, או עד 10 מיליון דולר. (10 מיליון דולר ביבוא של חמרי מזון, וחמרי גלם ודלק מהווים 5% מההיקף הכללי).

ואתן כמה מספרים על 11 חדשים של השנה לעומת אותו מספר חדשים בשנה שעברה (בלירות ישראליות). הסכום הכללי הוא 527 מיליון השנה לעומת 525 מיליון בשנה שעברה. לגבי יצוא היורד רק בסוף השנה, יבוא שמוחזק בנמל - ההפרש הוא 8 מיליון בין שתי השנים, כלומר: אם להוריד אותו מ-528 הרי זה בסך-הכל 519 מיליון לירות. המחסנים הממשלתיים שיש לנו פירוט לגביהם גדלו ב-40 מיליון לירות תוך תקופת השנה הזאת, בעיקר בדלק ובמזון. אם אני מוריד גם זאת, הרי זה 479 מיליון. לזה אני מוסיף 23 מיליון לירות הפרשי המחירים - כאילו הוצאנו בעד אותה כמות עוד 23 מיליון לירות, שהם 5% - וביחד: 503 מיליון

שר המסחר והתעשייה:

הגדלנו את המחסנים הפרטיים, לפי רשימות שיש בידינו, ב-20 מיליון ל"י לפחות, זאת אומרת: כל בעלי התעשייה העיקריים שאנו יודעים עליהם. ביחד הסכום הוא אפוא 480 מיליון. 480 מיליון לעומת 525 מיליון של השנה הקודמת, הווה אומר: הפרש של 45 מיליון ל"י או 25 מיליון דולר, 25 מיליון דולר אלה צריך לחלק לשני מיליון נפש, כלומר: 12 דולר לנפש יורדים מה-89 שהזכרתי.

חשוב זה אינו מביא בחשבון שהמסומחים לטיניהם אומרים כי חלק של חמרי הגלם שאנו מביאים והרשומים תחת הסעיף "חמרי גלם", הולך - כיוון שהעסקנו את הייצור - לבנין ציוד. אבל היות ואינני יודע בכמה מסתכם דבר זה, לא הכנסתי זאת בחשבון.

במלים אחרות, הסכום ירד לפחות ב-12 דולר לנפש, אם עדיין אינני מוריד את הפרש היצוא, שגם הוא הגיע לכמה מיליוני דולרים, אבל עדיין אינני יודע את הסיכום הסופי.

בוודאי שגם 75 דולר לנפש במקום 87 הם גרועין גדול, אבל זוהי בכל אופן הוכחה לכך שהייצור המקומי כבר גדול עד כדי כך שנותן לא רק להגדלת התצרוכת אלא מחליף גם יבוא.

ועכשיו לקשר שבין היבוא והליברליזציה, שהוא עיקר התעניינותכם בשאלה.

אם כי לפני שנתיים-שלוש, כאשר התחלנו בכך, היה ויכוח אם הדבר יחזיק מעמד או לא, אנו רואים בליברליזציה תהליך המחליף סיקוח אדמיניסטרטיבי בסיקוח כלכלי. אם כי אני רואה זאת כחובה בכל הזדמנות. בכל זאת אינני צריך להגן מה על כך שכאשר לא היתה ברידה קיימת בשבאו מאות-אלפי עולים לשנה ולא היה מה לעכול, וכאשר לא היה מה ללבוש - המינימום שאפשר היה לעשות היה לקיים קיצוב וסיקוח, אם כי - כפי שאני אומר תמיד - אף פעם לא היו הקיצוב והסיקוח מטרות בפני עצמן. ואני בטוח שהאיש אשר כל-כך מזהים אותו עם משטר זה של קיצוב וסיקוח - דב יוסף - גם הוא היה יותר מאושר בזמן ההוא אילו יכול לכלכל את כל הישוב במינימום מבלי להשתמש במכשיר זה של סיקוח וקיצוב.

לאט-לאט, שלב אחר שלב ככל שניתן היה, נסינו להשתחרר מהקיצוב והסיקוח. ב-1 בסברואר 1959 אנו עומדים לשחרר מקיצוב: שמנים, אורז, בשר, סילא, שוקולד לילדים וקפאו, ובשארם רק עוד שני מצרכים שבקרום תכריע לגביהם ועדת השרים לענייני כלכלה: סוכר וקפה.

אגב, יש מי שמערער על ביטול המיקוח על אחרון המצרכים, מתוך חשש שאיננו יודעים אם לא נזדקק עוד פעם לפנסק המזון. ואם הוא לא יהיה בשימוש - יש סכנה שילך לאיבוד אצל רבים מהתושבים. אני אינני גורם זאת; אני חושב שנמצא צורה מסוגת לשמור על הפנסק מבלי שנצטרך בגלל סיבה זו לקיים עוד מצרך כלשהו בקיצוב. עכ"פ, אמרתי: כעבור עשרה ימים ישארו רק שני מצרכים אחרונים בקיצוב. אני מניח שתוך חודש פברואר נחליט גם בשני המצרכים האחרונים, ואולי בראשית השנה התקציבית הבאה כבר נוכל - ואני מקווה שגם - לסתום את הגולל על התקומה הזאת שהיה בה הכרח, של קיצוב.

אני חושב שלא היינו יכולים לעשות זאת אילו היה מורגש עוד כיום חוסר. אבל אנו עושים הכנות מתאימות לכך שהמחירים לא יושפעו ע"י השארו מהקיצוב. למשל: יש לנו מחסן שמן ומחסני חמאה, שכל-כך מרבים לדבר עליהם כיום, והם ישמשו אמצעי-לחץ של ויסות במחירים. באורז קבענו מחיר מסוים. מחצית תאוכלוסיה קבלה על כך מדוע חילקנו אורז מצד אחד ב-400 פרוטה לדולר לפנה קצובה, ומצד שני - 8-9 לירות לדולר. אנו מורידים עכשיו את מחיר האורז מ-1,300 ל-800 לירות הטובה.

ענין השוקולד לילדים הוא סיקטיבי בכלל, ובשאר שר בנירור מחיר הסוכר שבגללו טרם סיימנו את הבעיה.

אנו מוכרים סוכר בשלושה-ארבעה מחירים: 225 לירות לאוכלוסיה; 600 לירות לחרושת, ו-1,300 לירות בשוק החפשי. אינני רוצה לחשוך באיש, די לי בעובדות המראות שכתוצאה מהמחירים השונים היו סיבוכים והברחות ומשפטים תלויים ועומדים וכאלה שכבר נסתיימו, ואני חושב שגם זהו ניפוק לסיים

שר המסחר והתעשייה:

את התקופה הזאת. אנו נותנים במחיר הממוצע את הסוכר המקומי, שבשנה זו כבר נתן לנו 18 אלף טון, מחצית הכמות שהאוכלוסייה צורכת בקיצוב.

אבל בליברליזציה התחלנו עוד קודם, כשעוד לא חשבנו על תקופה מסויימת, אם כי תמיד האמנו שנגיע לכך. התחלנו בכך עוד לפני שחשבנו על תאריך מסויים בו נוכל להשתחרר מהקיצוב.

הנימוקים הראשונים לליברליזציה - או, כפי שאני קורא לזה: נורמליזציה - בשטח אחר שטח, היו כדלקמן:

ירשנו מהבריטים את השיטה של "post-trade", עם כל החיוב והנסיון שיש בזה, ועם השלילה הרבה שבשיטה. זה היה מעגל סגור. איש לא יכול לקבל, למשל, רשיון לעץ (ועץ היה מהמוצרים הראשונים ~~היוצאים~~ לליברליזציה). היתה קבוצת אנשים שהיו מחלקים ביניהם את הרשיונות, ולמרותן השתדלו לחשב זאת במחיר מכסימלי ששילמו בין הקונים ובין היבואנים השונים.

שנית, היה מסחר ברשיונות. היו אנשים שלא היו צריכים כלל לעבוד. די היה להם שהגיעו להם אחוזים מסויימים, והם שלחו את עורך-הדין שלהם למשרד, קיבלו את הרשיון ומכרו אותו מיד, ובכלל לא עסקו בדבר.

באו עולים חדשים לארץ, וביניהם היו גם בעלי נסיון במסחר זה או אחר. בשבילם היה העסק סגור הרמטית, ולא יכלו להיכנס לענף זה. בתקופה כשלא היה חצי-המיליון או מיליון הדולר כדי לקנות 10-20 אלף קוב עץ והכל היה תלוי בקומבינציה, ולפעמים הביא היבואן בעל הנסיון והקשרים גם את הכסף לקניית העץ וגם את העץ - לא היתה ברירה, לא למר סוזאייב ולא לי, אלא ללכת בשיטה הקודמת. כאשר אך הרגשנו שאנו יכולים להשתחרר - התחלנו להשתחרר מזה.

(אח"כ רשם ר.ר.).

דומני שהדבר הראשון ששחררנו אותו משיטת הליברליזציה
 יה הקשר בין הסקריפטים. היתה בזמנו קבוצת אנשים שכאילו פעלו בשם
 אמריקאים. ואמרו: אנו מביאים, מה איכפת לכם, אנו מביאים אוכל
 מדינה, נוסף למצב הקצוב שהיה קיים אז, על ידי דולרים מהחוץ. לאט לאט,
 י שטיפל בענין הזה ידע שכל העסק הזה היה מכניזציה שלמה, אשר קבוצת
 נשים שעסקו בו התעשרו מזה וקיבלו רווחים גדולים מאד מההפרש מהדולרים
 הם היו קונים בשוק השחור המחיר המצרך שהם מכרו. ובשנת 1954 או 1955,
 עשה הצעד הראשון של חיטול הסקריפטים, והממשלה עבדה משיטת הסקריפטים
 מה שנקרא "עמיזון", או מה שקוראים שער אפור. במלים פשוטות, את אותם
 אמצעים שספגו מהקהל בעד הדולרים שקנו פה באר, קבוצת האנשים שהיתה
 שורה לענין הסקריפטים, אנו בדרך הישרה התחלנו להקציב את הדולרים ואת
 הפרש אל האמצעים האלה המופיעים תחת סעיף ההיטלים או תחת סעיף המכס.

יש לזה חסרון אחד. זה משמש באופן פלאכותי את
 פרופורציה בין המסים הישירים ובין המסים הבלתי ישירים, ואחר כך, הרי
 ונים על זה תלי תילים של הנחות, שהאוכלוסיה משלמת מסים בלתי ישירים
 ותר כאשר מסים ישירים, כי זה כולל את הסכומים האלה שאין להם כל שייכות
 מסים הבלתי ישירים. זה ספיגת כסף מעל לכסויות של אוכל שאיש לא מתאוונן
 ליהם, ומעל לכסויות של מצרכים חיוניים שהאוכלוסיה מקבלת אותם, כמה
 היא רוצה.

ספיר: לפי ההסבר שלך, צריכים לכתוב את זה כמסים ישירים.

ר המסחר והתעשייה פ. ספיר: כשמכניסים בחשבון של מסים בלתי ישירים,
 ולפי זה קובעים את החלוקה, בעובדה הזאת לא
 געתי, כי אין זה מתפקידי. ראיתי שדרך מסביר את הענין הזה של ההכנסות
 הוא עומד על העמדה הזאת.

אמיתי כבר, זאת היתה הסנונית הראשונה של
 ליברליזציה או של הנורמה - ביטול הסקריפטים והקמת חברת "עמיזון". אם
 ינני טועה, תוך תקופת קיומה של החברה הזאת, במשך שלוש או ארבע
 נים, ספגה קופת המדינה סכום של 50 מליון לירות. ההפרש בין ה-1,800
 ירה למחיר ארזאלי שמקבלים, מנוסס על המחיר של ביקוש והצע. כפי שאמיתי
 פנה הממשלה...

ספיר: כל כל הדולרים?

ר המסחר והתעשייה פ. ספיר: על סכום של 7 - 8 דולר. אני יכול להגיד
 מספר אחד כולל של השוק האפור הקשור
 ליברליזציה, הוא אינו כולל את השנה התקציבית הזאת. בשנה הראשונה
 שנת 1955/56 - הסכום היה 15 מליון; בשנה השנייה 1956/57 - 34,006,000
 ירות, ובשנה השלישית 1957/58 - 36,009,000 לירות. זה לא כולל את
 היטלים רק ממזון אלא גם היטלים אחרים. מתוך הסכום של 90 מליון לשנה
 ו 180 מליון לירות ל-4 שנים, מגיע הסכום של הסקריפטים אשר החלפנו
 ותם במזון, ל-50 או 60 מליון לירות.

הנסיון הראשון היה עם העץ. ובהתחלה, היהודים
 שונים לא האמינו שאנו חושבים את זה ברצינות, ובתקופה הראשונה הביאו
 חסנים גדולים. באו והעמידו אותנו בפני מבחן, ודרשו רשיונות לרכישת
 בנות קובים של עץ. כשאיין רזרבה בקופה האנין הזה מיד מתפתח, והיינו
 וכרחים לעבוד עם רזרבה של דולרים. היתה לנו רזרבה בין 60 ל-100 מליון
 ולר בקופה. במצב כזה יכולה להרשות לעצמה המדינה! קודם כל לאפשר לאנשים
 קנות כסויות גדולות, ואחר כך לא מנצלים את אותן הכסויות, כי לא מנצלים
 ותר עץ. ובאמת התוצאה היתה, שהמחיר של הוצאות התיווך בעץ, ירד מ-60 או
 7 אחוזים שהיה בזמן של חוסר העץ, למינימום של 5 - 8 אחוזים. דומני
 אלה הם היום הוצאות התיווך במקצוע העץ.

במקצוע הברזל, יכולנו להרשות לעצמנו לעבור לשיטת
 ליברליזציה, חדות למחסנים הגדולים של ברזל שעמדו לרשותנו מהשילומים.
 ומני שהבאנו בסך הכל משילומים תוך השנים האלה קרוב לחצי מליון טון ברזל.

אבל אני מדבר בשנתים האלה שהליברליזציה קיימת, והמחיר לא עלה בתקופה הזאת, כי המחיר כולל היטל או מכס או בלו. אני לא כל כך מתמצא בזאת. מחיר הברזל, כתוצאה מכך שהמחיר בעולם ירד, ולמרות שאנו בכל זאת מייצרים חלק של ברזל מקומי, המחיר נמצא בירידה, ולפני זמן מסויים נקבע אפילו הברזל המקומי ל-360 לירות, כולל כל ההוצאות, לעומת המחיר של 450 או 500 לירות, שהיה קודם. אבל בזאת השגנו לא רק את הדבר הישיר הזה של הקטנת ההוצאות. מה קורה בארץ, ואינני כובל על זה.

כאשר מרכיבים רק את החומר במצרך זה או אחר, מרוויחים על זאת עשרות לירות, ולפעמים גם מאות לירות לטובה. ישנם דברים של עשרות לירות. ואני יכול להביא לכם דוגמה שעל ידי כמויות גדולות אנו יכולים לפרט את המחיר. אני לא לכם דוגמה בשטח אחר לגמרי, בשטח המספוא. המחיר של מספוא הנמכר על ידינו לחקלאים הוא 180 לירות הטובה. אבל במשך שנים היו מנצלים את החומר של המצרך הזה, אז את הכסף של המשקים, והאנשים היו על לא מעשה מרוויחים כסף רב. ההפרש היה מתנועע בין 180 ל-360 לירות הטון. המשק שהיה זקוק לזה, היה חייב לשלם את המחיר. והיו בזה, לצערי, מעורבים גם משקים בעלי יכולת. בהתאם לקופת הדולרים, ובהתאם לכמויות שאנו קיבלנו, קבענו לנו מחסן של 30,000 טון, אשר ערכו כ-2 מליון דולר. כאשר ישנם דולרים, אפשר להוציא אותם. ואני מוכרח לציין ש-30,000 טון אלה שימשו ושרתו את המחיר. וזה כבר מחצית שנה או 3/4 שנה שהמחיר עומד על ההפרש הנורמלי, על הקומיסיון או הרווח הנורמלי שצריכים להרוויח במקצוע זה.

אבל לא רק זה השגנו בכך. יש גם היום נייר. כאשר מרגישים חוסר בנייר, מיד זה מקפיץ את המחירים. על לא דבר משלמים 80 - 100 לירות לטון, ולפעמים אפילו יותר, בעד טון נייר. יודעים עשיתי שב-15 לפנדוראר סוגרים את בית החרושת לנייר בחדרה ל-6 שבועות, על מנת לגמור את הרכבת המכונה שצריכה לתת 22,000 טון לשנה במקום 15,000 טון שהיא נותנת כיום. ובהתחשב עם כך, החלה יצירה של נייר, והמחירים קפצו מעלה מעלה.

על ידי הליברליזציה השגנו השיג, שהצלחנו להביא להתחרות יותר חופשית והצלחנו להקטין את הפער בין מחירי השוק העולמי למחירים המקומיים. השגנו דבר נוסף שהוא לא פחות חשוב - רציפות באספקת החומר. זה אומר רציפות בייצור. היינו שנים לכך שבית חרושת פעם עבד ביום, ופעם עבד בלילה. וטבעי הדבר, שכאשר הפועלים מרגישים שהחומר נגמר והם צריכים ללכת הביתה לשבועים, הם מעיטים את קצב העבודה. הגענו לזה שעל ידי השינוי של אספקת החומר, ישנה רציפות בייצור, והייצור יותר רציונאלי.

עוד יתרון אחד בכך. כאשר אתה לא צריך לקנות מהיום למחר, אתה קובע מתי לקנות, באיזה תנאים לקנות, וכדוגמה אפשר לקחת את ענין הסוכר. מחפשים כל אלף טון או כל 5,000 טון. כי אנו היינו עושים סנדלים, ואז ידעו שישנו קליינט ששמו ישראל והיו מנצלים זאת. אנו בשנתים האחרונות, יותר ויותר חופשיים. אנו יודעים מתי לקנות כמויות יותר גדולות, ומתי לקנות כמויות יותר קטנות. אבל יחד עם זה, זה היה גם דבר חברתי, ציבורי, מוסרי, ואין גם לזלזל בזאת. הרכילות מסביב למשרד מסחר ותעשייה היתה כל השנים לאקטובה. מסתובבים עורכי דין שלא פעם היו גם מעלילים ומעליזים על פקידים בפני. כאשר מישהו היה בא להלעיו, הייתי מבקש שהפקיד יבוא והאיש יבוא, והאיש יאמר את הדברים האלה בפניו, מה יש לו נגדו. אבל אם ביטול הדבר הזה, ברבע שעברנו לשיטה של מתן רשיונות מתי שרוצים ואין שרוצים ובכמויות שרוצים, והגענו לכך שכל אחד יכול לקבל את זאת, המשרד נעשה פחות או יותר ריק מכל המסתובבים. אני לא אומר שאין כבר מסתובבים, כי לא הגענו עדין לליברליזציה במאה אחוזים. אבל ענין השמועות על הפקידים פסק לגמרי.

אבל יחד עם זה אנו משתמשים בהיטל. אני אומר שישנם שלושה דברים בעצם, ואצלי זה לא סותר. האחד את השני. מעט הוצאות ביניים, ספיגת לירות, וכיסוי התקציב. דומני, שהגענו לליברליזציה של בערך כ-65 - 70 אחוזים מכל החומר שאנו מביאים לתעשייה. אמנם יש לנו רזרבה, אבל הכרחי שהיא תהיה תמיד. הכוונה על ידי הליברליזציה שיכנסו כספים יותר ויותר, ויש כסף בארץ. ולא חשוב מאיפה הוא בא. הוא בא מכל המקורות.

זני מכיר מקור אחד שהוא כבר שלוש שנים בתהליך של גידול, והוא עושה את
לו. אני מתכוון לפיצויים האישיים שהם הגיעו בשנה האחרונה ל-220 מליון
ארק, לעומת 185 מליון מארק לפני שנה, 110 מליון מארק לפני שנתיים,
80 מליון מארק לפני שלוש שנים. כשמדברים על הצריכה לנפש, צריכים
קחת בחשבון גם את הדולרים האלה שקונים בעדם. לו לא היינו מקבלים אותם,
א היה לאנשים כסף. ואני מבכר שהאנשים יקבלו אותם, או לפחות את אותו
ערך המוסף שיש על הדולרים האלה, כאשר הם קונים אותם במקום.

אני אומר שיש כסף מכל המקורות. רק הבורק
שיבנו עם משרד החקלאות וראינו שבשנה האחרונה האוכלוסייה אכלה 31,000
ון בשר עוף. יש מי שאומר אפילו 34,000 טון בשר עוף. כ-7,000 טון
שר בקר שאנו חילקנו, ועוד כ-10,000 טון בשר בקר שהמסקים הוציאו.
כסויות שלנת 1959 יותר גדולות כי בינתיים אנו נאלצים - והיום ישבנו על
דוכת הבעיה הזאת, לשחוט חלק מהבקר המקומי.

אני אומר, שבכלל לא קיים דבר זה ששער
היה תמיד לבן או תמיד כולו שחור. אני חוזר לנושא ואומר. הליברליזציה
כלה לשאת ויכלה היתה להביא עמה להגברת הקניה, היינו, לעמוד בפני
הוצאה גדולרים עם מספרים בסכומים כאלה שלא היינו יכולים לעמוד בפניהם,
הליברליזציה היתה טובלת סכך. ומאד לא נעים לחזור, אולי נעים לבטל
יקוח וקיצוב, אבל מאד לא נעים לחזור לכך. ופה אנו ממשיכים לצעוד
ין טיפות הגשם, ואנו וריתנו את הצורך במצרכים האלה, את הצריכה הזאת,
ל ידי היטלים. וההיטלים עשו את שלהם בכמה כיוונים. בחלק אחד - המחירים
א עלו. זאת אומרת, קטנו הוצאות התיווך שקיבלו בעדם, אפילו החדשתן
פג את חלק ההיטל. בחלא אחר העלו את המחירים, מפני שהירבו לקנות יותר
על המידה מאשר קנו קודם. אתם יודעים שהכסף היה טוב לו היו שמים
ותו בקופה, אבל משתמשים בו וממשיכים להשתמש בו בשביל צרכים חיוניים.

אנו רוצים להרחיב את הליברליזציה עם ההיטלים,
להשקיע כדי 90% מהתוצרת של חומרי-גלם. אמרתי שבתחילה היה חשש, ואחר כך
תאמת החשש הזה בחודשים הראשונים, וזה הביא להגדלה מבוהלת של היבוא.
כל כאשר האימון גבר ביכולתנו לעמוד בכך, באה הרגעה בשוק של אלה שקונים,
קצת חוזר הכסף. כך שבסיכום, הליברליזציה לא הביאה אתה להגדלה רצינית
ל היבוא.

אני רוצה להביא דוגמה אחרונה. יש לי עסק
ם בגדים משומשים. יש לי מורטולה, כאשר יצרן בא עם עורך-דין, העסק
א נראה לי. זה עסק של בגדים משומשים, הוצאנו רשיונות לחיילים נכים
קבוצות כאלה, זה שווה עשר לירות הדולר, או 8 לירות הדולר. והחיילים האלה
ימשו רק מתוכים בעניינים האלה. רק בזמן האחרון החלטנו לצבור עם המרשה
זאת, והעניין נגמר. לעורכי-הדין בישראל אין עבודה. אבל זה הכריא את המסק.

רובינן? למכירה בחנויות?

ר המסחר והתעשייה מ. ספיר: הבגדים המשומשים הובאו למכירה בחנויות.
וגם הקיבוצים והמסקים קונים חלק גדול מהבגדים
משומשים האלה. המחיר עם ה-9 לירות, מוריד את המחיר לעומת מה שהיה קודם.
ה לא הכרחי אם זה משמש מישהו שמכירה את זה מאנגליה או מהצבא הפולני,
ו מהצבא של אמרס. המסחר בזה נפסק, והמחיר של 8 לירות לדולר, כפי שהוא
ונה שם, הוא מחיר יותר זול מאשר היו מקבלים קודם, כשזה היה תולך כמתנות
ו ברשיון של 2,000 דולר, מפני שברשיון של 10,000 דולר טיפלו 4 עורכי דיין.

אני רוצה לטכם כמה שהתחלתי. לא מתוך שגלינו
ת אמריקה עברנו לליברליזציה, אלא שלא עשינו זאת לא מפני שלא גילינו את
פריקה. הזמן הקשה שהיה בתקופה הזאת של היפוש אחרי 800,000 דולר בשביל
הביא עוד מניה יחידה בזמן הזה. כפובן כל הדברים האלה נעשים שלב שלב.
זמן החוא לא יכולנו לעשות את הדברים האלה שהיינו יכולים לסדר, כאשר אנו
יים בקטגוריות לפחות של שנה. ובתחלה גם התקציב של מטבע חוץ היה לחודש
לשלוש חודשים, וכבר כמה שנים שעברנו לשיטה של שנה. גם בגרעון של 300,000
ליון דולר, אפשר לבנות בכל זאת יותר לגלגל את הדברים, לא לטווח קצר. תמיד
יה אפס בקופה, ולא ידענו מטה לשלם את השטרות.

והשיטה הזאת בוודאי טבעית מאד. היא גם במציאות שלנו הויכוח את עצמה. וכפי שאמרת, אנו רוצים להגיע למכסימום של ליברליזציה. וההיסטלים צריכים לווסת בין הביקוש המופרז להצע, לפי יכולתנו.

עוד פסוק אחד, ובסה אסיים. אני נשאל מדי פעם בפעם, מדוע הממשלה עוסקת בקניית המצרכים האלה שהם כבר בליברליזציה, ולא מוסרת את זה ליבואנים הפרטיים. בדברים שיש להם ערך בסחונני רב מבחינת המחסנים כמו חיטה וסוכר או מצרכים אחרים. אם ניתן את זה להם, הם עלולים להחזיר את המתיחות בין הביקו וההצע. אבל אם גם לא אקח זאת בחשבון, אין בסחון שיהיו לנו מחסנים ל-6 - 7 - 8 חודשים, כפי שהמצב היום. אבל כל מצרך שאנו רוצים להעביר לידם של הסוחרים, בתנאי שיבטיחו מינימום מחסנים באופן מתמיד, לתקופה של ששה חודשים באופן רצוף, אנו בדצון מוכנים להשתחרר מזה. כי יתכן שהם יכולים לעשות את המלאכה לא יותר רע מאשר אנו עושים אותה. אבל אנו עומדים על כך אך ורק בגלל הענין הזה של המחסנים.

בתוך הליברליזציה יש בכל זאת איזון של קניות, מאיזה מדינות לקנות. יש למשל דברים שמקבלים במענק או עודפי מזון, יש חלק הקשור עם עניני המסחר עם ארצות, גם אם זה לא קלירינג עם דיסאג'יו. אבל אנו עוד מעוניינים בזאת.

בחודשים האחרונים פתחנו אשנב, והתחלנו לקיים מחדש את יחסי המסחר שלנו עם תורכיה, למנות שיש אשראי למטבע קשה. מה שמסתמן באופק הוא, שאנו עלולים לחזור ל-10 - 12 מליון דולר לשנה, במחירים עולמיים. אנו קשורים גם אתם במחירים עולמיים.

עניתי בשבוע שעבר על שאילתה, מדוע קנינו חיטה בתורכיה. קנינו מהם את החיטה ואנו מוכרים להם מוצרים שלנו. צימוקים, רפואות וכו', אבל הכל במחירים בין-לאומיים. יש פרמיה ואין דיסאג'יו. אם אתם שומעים סקירות מאנשי משרד החוץ על סחר החוץ, תעמדו על הענין הזה שכל פרסום יתר מקלקל, כי התורכים מיד מסתייגים. הם החזירו לנו את החוב של 5,5 מליון דולר. ועכשיו קבלנו את הסחורות עוד לפני שהם קיבלו אותם אצלם.

אנו עוסקים עתה רק בהתחלות, ויש לנו התחלנת במסחר עם 12 מדינות, ויש לנו גם יצוא סמוי לשם. עובדים שם אצלם או נותנים להם הדרכה ותכנון, בונים שם מבנים. ולא הכל ניתן לפרסום כאן. אבל ב-5 ו-6 מקומות אנו עושים את הדברים האלה. בקפריסין, תורכיה, פרס. עכשיו אנו במשא ומתן עם חבש. ישנה בארץ חברה פרטית שוויצרית, אשר אנו נותנים להם קרדיט של 3 מליון דולר בשביל לעבוד בליבריה, כי הם קונים את הסחורות כאן בארץ. את כל הדברים האלה אנו צריכים לקחת בחשבון בקשר לקניות שלנו.

את

אנו צריכים לקחת בחשבון שני הדברים האלה של אבטחת המחסנים והכוונת הקניה, אנו מוכנים להעביר כמה וכמה מצרכים לידיים פרטיות.

י. ספיר: אני מבין שלבעית הסוכר וביטול הקיצוב עוד נחזור. אבל קיים למשל ענין הקפה. לא היה ברור לי מדוע דווקא בקפה מבטלים את הקיצוב ולא בקקאו?

אמרת שמחיר הסוכר יקבע מחר מצד אחד, לפי המחיר של הטונה הישראלית. אם אינני טועה מחיר הטונה הישראלית המוגמרת של סוכר, הוא X יותר ביוקר מאשר היבוא לפי 1,800 הדולר. זאת אמרת שיווצר כבר רווח ישיר שאיננו בא למלא את ההפסד של 400 פרוטה, שעולה לנו הדולר בקיצוב.

שר המסחר והתעשייה פ. ספיר: אל בסוכר אלא באורז. השאלה מובנת לי ואענה עליה.

י. ספיר: היתה תקופה של הפסטרים, וזה עבר למסחר ולרשימות. אני רוצה לשאול. היום אמרת שאין יותר פסטרים, אז למה נותנים רשימות יבוא? אם הבעיה הזאת פתוחה, זאת אומרת, שכל מי שרוצה, איננו צריך להוכיח....

ש. המסחר והתעשייה פ. ספיר:

אענה על שאלתך.

י. ספיר:

דיברת על ענין הנייר. בענין הנייר מחדרה ישנם כל מיני דעות. יש העוררים על כל ההישג והצמיח שיש לנו בזה שמייצרים בעצמנו את הנייר. ויש הגורסים שאנו לא חוסכים פה שום דבר. היה רצוי לשמוע כאן בדיוק את הבעיה.

יש לי הרושם שהתמונה המתקבלת מההיטלים השונים, בהרבה מאד מצרכים, נותנת גם תמונה של המוצרים הנוצרים בארץ. והפער שבין המחיר הבין-לאומי ובין המחיר הארצי של תוצרים מסויימים. נדמה לי שפה זה משתקף באופן בולט. בתשובה לשאלתה בכנסת אמרת: האם 8 לירות לדולר זאת לא הגנה מספיקה לגבי מוצר מסויימים? אני סבור שמחיר השוק - לא בל המוצרים הם מוצרי מותרות שקייצרים ארץ, ואני חושב שאחוז המותרות שקונים בארץ לא צריך להיות כל כך ביוקר.

מה המסקנה של השר, ביחס לתוצרת הארץ ומחיריה, לאור העובדה הזאת שמוכרים לעשות את ההשוואה עם המחירים הבין-לאומיים?

בקשר לליברליזציה. אני מבין שהליברליזציה כוללת 90 - 100 אחוזים של הרבה דברים. לא הבינותי מדוע רק 60 - 70 אחוזים מהחומר לתעשייה. אני מבין שהליברליזציה איננה מוחלטת. מדוע? כי שינה בכל זאת הכוונה. אומרים לו: בשוק זה תקנה, ובשוק זה אל תקנה. אני מתאר לעצמי שגם ההכוונה היא ביחס למחירים. אני מבין, שכאשר מביאים סחורה לפי שיטת הליברליזציה, יש הבדלים בולטים בין מחיר למחיר, באה ההתערבות האומרת: הבאת הרבה יותר בזול, אני רוצה לספוג את זה לקרן השוואה. אם אני מנסה לראות מה הן ההגבלות: א) שלא יכול לקנות איפה שהוא רוצה; ב) כשאדם מביא את הסחורה, הוא איננו חופשי להביא אותה במחיר שקנה, ולמכור אותה איך שהוא רוצה.

י. טרנמן:

הוא תמיד מוכר במחיר הגבוה ביותר בשוק.

י. ספיר:

הליברליזציה היתה מכוונת לכך, שאנו יוצרים תנאים כאלה שהם אינם פיסיים אלא כלכליים, בזה שאני בא ואומר: אדוני, אם אתה רוצה לקבל רשיון, אני מעריך שהמחיר של הדולר לפי השער הוא כך וכך, ואני עושה את החישוב, ועכשיו בבקשה, לך ותביא את הסחורה. אבל אם אני אומר את זה, ומצד שני מגביל לו שוק מסויימים, זה אומר, שאני חייב לומר לו תקנה בשוק זה ולא בשוק אחר. התנאים בין שני השווקים שונים. אני יוצר בעובדה את ההכרח שהליברליזציה תסתייע בדבר הזה שקודם זה היה פסטרים, ועכשיו אני הולך לפי שיטת המרבה בשער הדולר, והיתר נשאר כמו שהיה.

הינ'ר י. גורני:

האם סתוך דבריך מסתבר שאתה שולל את ההכוונה בכל צורה שהיא?

י. ספיר:

השאלות שלי מכוונות לגבי תמונה ברורה מאד.

לגבי אותם המצרכים שהיו קצובים על ידי הממשלה, ועכשיו מבטלים את הקיצוב, הם לכאורה צריכים לעבור אל היבוא הנלתי ממטלת. אבל אם אני מבין נכון. כאשר הממשלה היתה מביאה את זה בעצמה, והיתה שליטה על עצם החומר, היא היתה קובעת אחר כך, מה במחיר כזה ומה במחיר אחר. מכשיר ההיטלים היה פועל פה באופן יחסי, אם הוא יוצא מגדר השליטה הפיסיית של הממשלה, וצריכים להקטין את מכשיר ההיטלים בצורה יותר גדולה ומכריעה. אני שואל: מה התמונה של ההיטלים שיוטלו על הדברים האלה, כדי למנוע שבהעדר קיצוב, זה לא יהפך לדבר ספקולטיבי.

הינ'ר י. גורני:

שאלה אחת. ישבנו לפני ימים אחדים עם נגיד הבנק, והוא הרצה בפנינו על התמורות שתתחוללנה ועתידות להתחולל בקשר עם השוק האירופי. אנב כך הוא אמר, שבדרך כלל, היות והליברליזציה מכניסה במעגל שלה, יותר ויותר שטחים, וביחוד לאחר שקם השוק האירופי, ערכם של הסכמי המסחר הולך ומתבטל לאט לאט, אם לא בבת אחת.

לאור הפנחה הזאת, אם מקבלים אותה, מה תהיה משמעות ההכרזה שלנו?
מה לפי דעתך יכול להביא לכך שנוכל ליהנות מיתרונות מסחריים עם אותן
הארצות שיש לנן הסכים כאלה אתן?

ז. סוזאין: מה היצוא הצפוי בשנה הזאת, מפני שאתה
נתת מספרים בחישוב של היצוא, ואמרת מה
הפרש במחירים באותה שנה. בתקציב הלאומי כתוב, שכתוצאה...

שר המסחר והתעשייה פ. ספיר: אני מקבל את האמור על התקציב הלאומי לעתיד.
יש לי ספור שלם על זה. על העבר אני לא מקבל
את מה שכתוב שם. ישבתי עם כוכב בשתי שנים ויצרנות וויכוח נוקב, והזזתי
אותו סכמה בתונים.

ז. סוזאין: מעניין לשמוע את זה. כי רבים מחברי הכנסת
הושפעו מזה.

שר המסחר והתעשייה פ. ספיר: התחלתי פה בעובדה הזאת של 12 דולר לנפש פחות,
על מנת להפריך מה שכתוב בחוברת במספרים
ועובדות.

ז. סוזאין: מה היצוא הצפוי, ובשנת 1958, מה היה
ההפרש בערך היצוא כתוצאה מירידת המחירים
על החומרים לעבודה.

שמענו כאן מנציגי האוצר, בקשר לתכניות
הליברליזציה, שבמספר ענפים, אחרי הכרזת הליברליזציה, הדרישה להקצבת
דולרים מטעם האוצר למעשה עלתה על הסכום שהיינו רגילים להקציב, בשיטה
הקודמת. האם נכון הדבר? ואיפה זה היה? כי מה סותר את מה שחשבנו
ושמענו היום.

בקשר לשחרור הפיקוח על מספר מצרכי מזון,
בהסכמה על המחיר הממוצע, מה עלולה להיות ההשפעה על האינדקס? האם
עומדים לשחרר מצרכים כאלה מפיקוח כמו שמנים ומרגרינה? האם אפשר
לצפות להתחרות בין בתי החרושת הקיים בארץ? האם המשרד עושה משהו כדי
למנוע הדברות ביניהם כדי לשמור על מחיר מסויים או על חלוקת השוק וכו'?

בקשר ליצוא ולמבאי המסחר, שמענו בזמן
האחרון טענות של סוחרים חומרי בנין, על כך, שאגף השיכון של משרד העבודה,
שנוח לו, הוא זקוק לכסף, הוא זורק כמויות די ניכרות של חומרי בנין
לשוק. זאת תופעה לא רצויה. אני שואל: מה קרה? מה דעתך על כך?
מה אומרים לעשות בענין זה?

האם אני יכול להבין את שני הדברים שלך,
להעברת ענין היצוא לידי המסחר הפרטי, ובתנאים כאלה שהם יהיו מוכנים
להגדיל את היצוא על שני המצרכים האחרונים שאמרת, שאתה רוצה לשווקם בידי
הממשלה. כמו למשל ענין הסוכר.

שר המסחר והתעשייה פ. ספיר: בסוכר למשל - אני מוכן לתת להם את הכל.

ז. סוזאין: בקשר לנייר חדרה. אני רוצה להעיר.
זרקת פה תופעה שבית חרושת סוגר את המפעל
לחודש וחצי לרגל תיקונים והכנסת מכונות חדשות, והנה, כבר מנצלים את הדבר
הזה בשוק. אני שואל שאלה עקרונית לגבי כל מי שיש לו עמדה מונופוליסטית
בשוק. ואני מדבר על מפעל השייך למשק הפרטי, כמו שאני מדבר על מפעל
השייך למשק ההסתדרותי.

האם המשרד, שהיה ידוע לו שתבוא הפסקה,
האם הוא דאג שהמפעל יכין מלאי? בדיוק כפי שהיה לפני התחלת הליברליזציה.
האם אי אפשר היה לדאוג שבית החרושת מייצר כמות של סחורה, כדי לשמור על
הוויסות בשוק, ואם מישהו ירצה לנצל את המצב בשוק, לא יהיה בכוחו לעשות
זאת. או הייתי אומר, לא כולם יוכלו לעשות זאת. וזה אולי תנאי לניצול
יסודי בשוק.

ס. אולמרט:

מה השפעת הגומלין במשולש, בשוק האפור, היצור המקומי והמענק האמריקאי?

אני רוצה לדעם. האם אנו קובעים שמונולוקחים מהמענק מה שכדאי לנו? ואם כן, מה ההשפעה הזאת על הייצור המקומי? הייתי רוצה לדעת מה אתם מחשיבים או איך אתם מחשיבים את הקניות של הדולר בשוק המקומי ובינו?

הזכרת מספר של 32,000 טון בשר עוף שנאכל על ידי התושבים. אם תחלק את זה לנפש, זה אומר - 16 ק"ג בשר עוף לשנה לנפש. בדמה לי שהמספר הזה אינו גדול. הוא אפסי בהתחשב עם היכולת לקנות את העוף הזה.

א. כהן:

האם אפשר בתום השנה לקבל מהמשרד שלכם, רשימה, עד כמה שאפשר יותר מלאה, של חומרי הגלם שהוטלו עליהם היטלים? השוואת היצוא, התפתחות המחירים לצרכנים, של כל החומרים האלה.

ק. כהנא:

שמענו כאן על הורדת הקיצוב. אנו יודעים שישנן משפחות כאלה שעיקר הכלכלה שהלן היתה על המנות הקצובות. על ידי הורדת הקיצוב, מן ההכרח שתהיה עליית מחירים באותם המצרכים הקצובים. מה בדעת הממשלה לעשות כדי לעזור במקרים כאלה?

שר המסחר והתעשייה פ. ספיר: נשאלתי, מדוע בוטלה ההקצבה על סוכר וקפה. אנו רוצים להפסיק ב-1.3 את ענין הקיצוב בסוכר, ולקבוע מחיר חדש. אני בעד 600 לירות. זה יתן הבראה למדינה ב-8 מליון לירות מהסוכר המקומי, זה יספוג 8 מליון לירות לעומת המחירים הקיימים. זה יהיה כמו כן לא יותר גבוה מאשר עולה לנו הסוכר המקומי. אנו מוכרים בדרך הכלל 54,000 טון סוכר. כזה 35,5 טון סוכר ב-225 לירות, מזה 5,000 - 6,000 טון ב-1,300 לירות, וכ-10,000 טון ב-600 לירות. מזה תוצרת הארץ 11,000 טון, מזה תוצרת חוץ - 18,000 טון, ואנו צורכים 36,000 טון יבוא. מה שיש לעשות עם ה-80 מליון לירות, זו פרשה אחרת.

הסטטיסטיקה מראה שחלק גדול מהקהל קונה גם ב-1,300 לירות. אצל חלק זאת תהיה הגדלה. דבר זה יביא ביטוי באינדקס החדש ב-0,2, וזה היה קודם 0,6. כי ה-270 הפכו ל-100.

אשר לשאלתך בדבר המחירים בעולם. במחיר העולמי עולה סוכר 220 דולר. ואילו בארץ אחת עולה לנו הסוכר 120 דולר. כאשר נגיע לממוצע של 5 טון סלק סוכר לדונם, ובזה מאמינים האופטימסטים, וכאשר נשתמש בפסולת יותר מאשר אנו משתמשים כיום, ירד גם כן מחיר הסוכר ל-500 לירות, וזה יהיה בערך מחיר הסוכר אשר עולה לנו בכל ארץ וארץ. אמנם, שם זה מכסה חלק של הדמפינג ואילו אצלנו זה רק יעלה לנו.

לשאלתך, מדוע השארנו את הקפה. יש לנו נימוק. יש לי ויכוח עם שר הפנים בר-יהודה, ותוך שבועיים שלושה, העניין הזה יגמר, ובדע בדיוק מה יהיה עם הקפה.

מחיר תוצרת הארץ. גם אתה שאלת אותי את השאלה, אבל אתה רוצה את ההיפך ממה שרוצה חבר הכנסת ספיר. ואני בוטה בעניין זה לצד שמאל. מה שאתה מציע, לא יהיה במשק אף פעם.

קיימת מועצת התעשייה. המועצה הוקמה כדי לברר את בעיות התעשייה כולה, ולא רק מה שמעניין את בעלי התעשייה, אלא מה שרצוי למדינה. אחד הנושאים שהעמדנו לדיון, מה המחיר הסותר בייצור, מה הגבול. אם שואלים אותי מה יכול להיות הגבול, זה לא קבוע. ישנם דברים של 1.800 לירה, של 2.200 לירות, של 2.500 לירות. אני רואה את הגבול המכסימלי ב-3.5 או 4 לירות. זה הגבול אשר בו התעשייה היתה צריכה להתייעל ולרדת בזה. מה שיותר מסחר. על זה צריכים להלחם ולהאבק עד לידי מגירה. ואני לא אומר שאין דברים כאלה.

למי אנו נותנים רשיון. אנו לא נותנים רשיון לכל אדם שבא ואומר: תנו לי רשיון. למשל סוחר עצים. הוא צריך להיות ראשית כל בעל-מחסן, סוחר עצים, ובעל אמצעים.

נייר חדרה. אני שואל לפעמים את עצמי. מה אנו רוצים כולנו מעצמנו? קרית הפלדה היא לא טובה, קרגל לא טוב, נייר חדרה לא טוב, קייזר פרייזר לא טוב. טכסטיל - ספיר הכניס אותם בבוץ, הוא קל דעת והוא סיבך אותם.

מה נכון בזה?

ח. רובין:

שר המסחר והתעשייה פ. ספיר: אני ממשיך בעניין הנייר מחדרה. הדוח שקיבלתם לא היה מדוייק. בשנה הראשונה בית החרושת ייצר 8,000 טון, והוא הלך, לדעתי, בדרך הנכונה ושילם רק 6% דיבידנדה. זה נתן לו את האפשרות להרחיב את מספר המשקיעים. המפעל הזה מביא ביום 3,000 משקיעים. הוא נותן ל-3,000 יהודים שיקים של 6%.

בענין ההיטלים, אנו לא משנים כל יום את ההיטלים. גם על ההיטלים נקבע בתקנות שורך 60 יום צריכים להביא את זה הנה. אנו לא כל יום משנים את ההיטלים, היום ירד, מחר עלה חזרה. אני לא חושב שמעמד הסוחרים יכול להתאונן שמצבו קשה ביותר, ואני מדבר על היבואנים. היתה תקופה שהספק הרוויח עשרות אחוזים. התקופה הזאת חלפה ועברה. אנו לא עוקבים אחרי זה, אולם השוק נותן לך 8% רווח. הליברליזציה איננה ב-100%, אבל כל יתר הנקודות של מתיר ומייב של החומר, אין אנו מתערבים בזה.

הזכיר חבר הכנסת סוזאייב את ענין השמנים. אחד הנימוקים שלנו בענין ביטול הפיקוח על השמנים. כולם מביאים וכולם קובעים את המחיר לפי המחיר של החוליה החלשה ביותר בשווקים. לא איכפת לי שליבוויץ יהיה פי שנים עשיר וירביץ בשמן או ביצהר. את הקרדיט המינימלי הזה יכולתי להשיג, ולא היתה הפליה לטובת שמן או לרעם יצהר. ליבוויץ למשל יכול לעשות לא כל מיני אישורים ויצהר ושמן או שירדו או שיעלו. לא יכולתי לעשות את זה כשלא היה לנו כסף. במקום שאנו נהיה הסוחרים, תהיו אתם עכשיו הסוחרים.

מה היה ההפרש בקניות ב-1958/59? החוברת

עונה על השאלה הזאת ואומרת - 30 מליון דולר.

סטטיסטיקה. אין דבר יותר מסוכן מסטטיסטיקה.

אני מודה לשר המסחר והתעשייה על תשובותיו. ואני נועל את הישיבה.

היו"ר י. גורי:

הישיבה ננעלה בשעה 11.30